

Så tvättade vi förr

Föga anade Sofia Charlotta och August Wilhelm Johansson att deras dagliga slit i tvättarbostället Hagalund skulle lägga grunden till Sveriges första och enda tvätterimuseum som firar 20-årsjubileum i år.

Att tvätta åt bättre bemedlade stockholmare var vid början av 1900-talet en vanlig verksamhet för torpare och småbrukare i trakterna runt Ormlången. Olle Magnusson har samlat föremål och byggt upp ett museum kring den tiden.

Hagalunds tvätterimuseum ligger vid Albysjön i Vårby och hit kom tvättarfamiljen Sofia Charlotta och August Wilhelm Johansson år 1905. Familjen hade sagts upp från sitt arrendetorp Hackmyra vid sjön Trehörningen i Huddinge eftersom torpet avstyckats från Balingsta och Balingsholms herrgård skulle anläggas.

– Av källmaterialet att döma var de först i Vårby-Fittja bygden med att ta emot stadstvätt. Att tvätta åt bättre bemedlade stockholmare var vid den här tiden en

vanlig verksamhet för torpare och småbrukare i trakterna runt Ormlången, berättar Olle Magnusson som är mannen som byggt upp museet. Intresset för tvätteriet väcktes när han på 1980-talet skrev en uppsats i etnologi.

– Det visade sig att det inte var så många som kände till det lilla tvätteriet och jag började samla på mig saker med anknytning till tvätt i gamla tider. När så Vårby-Fittja hembygdsförening fick lokal i huset intill fick jag chansen att göra i ordning ett museum, säger Olle. Muséets samlingar

har sedan växt under årens lopp då folk kommit med fynd de gjort i sina gömmor.

EN VANDRING genom muséet ger en bild av hur vi tagit hand om vår smutstvätt från tidigt 1900-tal fram till 1950- och 60-talet. Men här finns också en samling strykjärn som är betydligt äldre än så.

Under början av 1980-talet intervjuade Olle Magnusson pensionerade tvätteriarbetare och citat från de intervjuerna finns att läsa på väggarna i museet. Ett av citaten kommer från en tidigare anställd

Interiör från tvätterimuseet.

Olle Magnusson visar en fasoneringsmaskin, en liten varm-mangel för att få fason på stärkkragarna. Den värmdes med gas.

I tvätterimuseet kan man se hur tvättmaskinen utvecklats genom åren, här en av de första handdrivna varianterna.

vid Fittja Bro tvättereri: ”Löfgren ogillade att hans anställda spelade bandy på isen utanför tvättinrättningen. Och varenda måndag hälsade han mig: Jaså, bandyjävlarna har hållit på här nu!”

I MUSEET finns en samling foton från Fittja Familjetvätt i Alby som Olle Magnusson av en händelse hittade i den övergivna fabriksbyggnaden vid Alby gård i Botkyrka. En av bilderna föreställer Maria Slät vid strykbordet i färd med att stryka örngottsband.

– Under andra världskriget kom många estlandssvenskar till trakterna här omkring och flera av dem arbetade på tvätteriet, bland dem Maria Slät, säger Olle Magnusson.

Bilderna visar kvinnor som arbetar med tvätten, men tvätteriet hade också manliga anställda.

– Männerna arbetade med maskinerna eller körde lastbil, det var strikt uppdelat i manliga och kvinnliga sysslor, säger Olle som är föreståndare för tvätterimuseet men även etnolog, författare, fotograf,

målare och skulptör. Arbetet med tvätteriet har inspirerat honom att tillsammans med Elin Magnusson bygga världens största skulptur av frusna långkalsonger. Han arrangerar också årligen Konstbyken vid Hagalunds tvätterimuseum.

– Årets utställning har fått det passande namnet ”Segslitet”, museet har ju nu funnits ett tag ...

TEXT & FOTO KRISTINA EDER

Fotnot: Det finns mer att läsa om tvätterimuseet på ollemagnusson.se.